

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 20. september 2011

Vår ref:
Saksbeh: Anne Kjersti Toft

Høring – NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

Nasjonalforeningen for folkehelsen viser til høringsbrev av 22. juli 2011, og takker for anledningen til å uttale oss om NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon med 35 000 medlemmer og 550 lokalforeninger. Nasjonalforeningen for folkehelsen arbeider for å fremme folkehelsen og forebygge sykdom. Vårt mål er at alle skal ha mulighet til god helse og trivsel, hele livet. Nasjonalforeningen er også interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

En av de store samfunnsutfordringene i årene framover er økningen antall av eldre. I dag er over 71 000 personer rammet av demens. Forekomsten av demens er stigende med økende alder. Antallet personer med demens vil bli fordoblet innen 2040. Demens utvikler seg gradvis og det er store individuelle variasjoner. Tidlig diagnose og gode hjelpetiltak kan bidra til å bremse utviklingen i sykdommen, men etter hvert vil den syke bli avhenging av hjelp fra andre. Hukommelsesproblemene øker i omfang, og mange endrer atferd. Det er en stor belastning å være pårørende til personer med demens, og det er viktig å få hjelp og avlastning i tide.

Nasjonalforeningen er derfor glad for at innovasjon i omsorgsfeltet har blitt tatt opp i en egen NOU, og at den er nytenkende og reflektert med hensyn til utfordringene vi står overfor. Nasjonalforeningen ytrer generell støtte til utvalgets beskrivelser og forslag til løsninger, og ønsker å kommentere noen punkter spesifikt.

Nasjonal overenskomst mellom offentlig og privat sektor (kap. 5.2 "Omsorg3" – Nasjonal overenskomst og lokale avtaler om partnerskap)

Det vises til forslaget om en norsk overenskomst på omsorgsfeltet i kapittel 5.2.2. Nasjonalforeningen støtter forslaget og er enig i at det er viktig at frivillig sektor og kommunene har faste rammer rundt eventuelle samarbeid. Nasjonalforeningen er opptatt av at det kommer tydelig frem at små økonomiske investeringer mangedobles gjennom frivillige hender. Likeledes er det viktig at rammebetingelsene for frivillig sektor legger til rette for forutsigbarhet og lite byråkrati, slik at frivillige ressurser kan brukes der de er best. Nasjonalforeningen vil også fremme betydningen av at frivilligsentraler involveres i dette arbeidet. De kjenner frivilligheten godt, og er viktig supplement til organisasjonene.

Som interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende vil Nasjonalforeningen vektlegge at det er en spesiell utfordring og belastning å være pårørende til personer med demens. Hukommelsesproblemer, humørsvingninger og atferdsendringer er tungt å forholde seg til, og fører til at mange pårørende sliter med mental og fysisk slitenhet, samt dårlig samvittighet. I mange tilfeller kan disse pårørende selv være målgruppe for frivilligheten gjennom avlastning og støttetiltak, og det er viktig at det ikke kreves for mye av denne gruppen avhengig av livssituasjon. Samtidig er det viktig å få frem at det er mange pårørende i vår organisasjon som gjøre en viktig frivillig innsats og likemannsjobb, og som brenner for å bedre demensomsorgen.

Pårørende politikk (kap 5.7 "Nær" – en ny politikk for de nærmeste)

Som nevnt i avsnittet over er Nasjonalforeningen spesielt opptatt av pårørende til personer med demens, og er følgelig svært glad for at utvalget tar opp pårørende politikk. Deres beskrivelse av pårørendes situasjon og behovet for verdsetting av pårørendes innsats støttes. Det er viktig for Nasjonalforeningen at pårørendes behov for avlastning, støtte og veiledning tas på alvor. Det mangler veilednings- og avlastningstilbud i mange kommuner. To gode tiltak, i tillegg til dagaktivitetstilbud, er støttekontakt til personer med demens slik at pårørende får avlastning og den syke får stimulans, og avlastningstilbud på kvelds-/nattetid. Pårørendeskoler som gir opplæring i sykdom, praktiske tips og støtte for pårørende er også svært viktig.

Nasjonalforeningen synes det er en interessant tanke å samle ulike pårørendeinteresser i en interessegruppe eller organisasjon. Vi ser fordelene ved å ha en samlet front i forhandlinger om rettigheter, men ser også problemene som kan oppstå ved samlingen av så ulike utfordringer, situasjoner og behov som må dekkes. Nasjonalforeningen kan gjerne være med på et dialogmøte om temaet, men ønsker ikke å ta stilling for eller mot en egen pårørende organisering på det nåværende tidspunkt.

Nasjonalforeningen støtter utvalget i at det er nødvendig å utvide permisjonsrettigheter til pårørende, men vil påpeke at det er nødvendig med en korresponderende rett til ytelser fra folketrygden. De færreste vil ha anledning til å ta permisjon et år uten lønnskompensasjon. Den samme problemstillingen gjelder ordningen med omsorgslønn. Den praktiseres svært ulikt i kommunene, lønnes på svært ulikt nivå. Nasjonalforeningen oppfordrer departementet til å standardisere og øke satsene for omsorgslønn.

Teknologiske løsninger hjemme (kap 6.3 Krav og innspill til den generelle boligpolitikken)

Nasjonalforeningen støtter utvalget i at videreutvikling og utprøving av teknologiske løsninger vil gjøre det mulig for flere å bo hjemme med økt trygghet og sikkerhet, samt at det er nødvendig med tilskudd som stimulerer til utprøving og innovative modeller. Nasjonalforeningen vil påpeke viktigheten av at nye teknologiske løsninger er tilgjengelig for alle med behov, uavhengig av økonomiske ressurser og geografi. Ansvaret for tildeling av teknologiske løsninger i hjemmet, som for eksempel GPS, må ligge hos Hjelpemiddelsentralen der kostnader dekkes av folketrygden. Slik sikres lik rett til hjelp for alle.

Nasjonalt program for velferdsteknologi (kap 7.4 Nasjonalt program for velferdsteknologi)

Nasjonalforeningen støtter forslaget om å iverksette et nasjonalt program for velferdsteknologi, og støtter beskrivelsene av hovedutfordringene; fall, ensomhet og

kognitiv svikt. Bruk av teknologiske hjelpemidler, for eksempel GPS, er viktig for personer med demens og deres pårørende.

Standard for smarthusteknologi i Husbanken (kap 7.4 Nasjonalt program for velferdsteknologi)

Nasjonalforeningen støtter at smarthusteknologi bør være standard i Husbankens retningslinjer for alle nye omsorgsboliger og sykehjem. Smarthusteknologien bidrar til å lette hverdagen til personer med demens, samt at pårørende får avlastning og kan føle seg tryggere for sine nære. Nasjonalforeningen forutsetter at smarthusteknologi i sykehjem og omsorgsboliger er et supplement til personellet, men aldri erstatter personalressurser. Det er likeledes viktig at teknologien er individuelt tilpasset den enkeltes behov.

Lov om GPS (kap 7.4 Nasjonalt program for velferdsteknologi)

Nasjonalforeningen støtter utvalget i behovet for en lovregulering knyttet til formidling og bruk av varslings- og lokaliseringhjelpemidler. Dette er viktig å få på plass så raskt som mulig. Vi vil påpeke at nytten av GPS-bruk for personer med demens er så stor at den i stor grad overveier ulemper ved personvern hensynet. Etter Nasjonalforeningens syn er det riktig at et eventuelt misbruk av personopplysninger som må straffes, ikke at man begrenser bruken av slike hjelpemiddel.

Utvide Inn-ordningen (kap 9.3 Næringsutvikling – mer enn markedsbygging)

Nasjonalforeningen er glad for at utvalget ser behovet for økt aktivitetstilbud på dagtid til personer med demens, og støtter forslaget om å utvide Inn-ordningen til å gjelde flere næringer og virksomheter. Inn-ordningen har vist seg å fungere godt og behovet for dagtilbud er massivt. Det er viktig for personer med demens at man tar vare på og stimulerer den friske delen av hjernen, og at man legger til rette for at personer med demens kan leve et vanlig dagligliv som alle andre så lenge som mulig.

Avsette midler til forskning, utvikling og innovasjon (kap 10.1 En prosent av budsjettet til forskning, utvikling og innovasjon FUI)

Nasjonalforeningen støtter utvalget i at det må forskes mye mer på omsorgsfeltet, og deres forslag om å avsette en prosent av omsorgstjenestens totalbudsjett til forskning, innovasjon og utvikling. I forlengelse av dette vil vi vektlegge at man fremdeles ikke kjenner årsaken til demensgåten, og at det er viktig å bevilge midler til årsaksforskning også.

For ytterligere informasjon eller spørsmål ta kontakt med helsepolitisk rådgiver Anne Kjersti Toft på telefon 23 12 00 46 eller e-post anne.toft@nasjonalforeningen.no.

Med vennlig hilsen

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Wenche Frogn Sællæg
leder, Rådet for demens

Vibeke Johnsen
fagsjef